

UNIVERZA V LJUBLJANI,
Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo

ANDRAGOGIKA

ZAPISKI S PREDAVANJ
šolsko leto 2006/2007

Mentorica:

Prof. dr. Monika Govekar Okoliš

Original zapiski: **Irena Šutar**

Pretipkala:

Katarina Vrhovec,

3. letnik kemijskega izobraževanja

ANDRAGOGIKA

1. TERMINOLOGIJA

Andragogika je izobraževanje odraslih. (veda: mora imeti empirične dokaze)

DISCIPLINE ANDRAGOGIKE – faze andragoškega spoznanja

1.1 DESKRIPTIVNE RAZISKAVE

30. leta; npr. brezposelnost: na splošno opisi kakšni so vzroki, kateri kadri, potrebe po izobraževanju

1.2 KAVZALNE RAZISKAVE

40., 50. leta; iščejo vzroke

- podrobno raziskujejo skupine
- raziskovanje posameznika (**ALLAN TOUGH**): metodološka prelomnica – najprej je potrebno raziskati posameznika (kakšna konkretna znanja, izkušnje,...). Na osnovi posameznikov sestavimo skupino ljudi, ki sestavi izobraževalni program.

Razvijati se začne komparativna andragogika – primerjave po državah, vzgojna komunikacija med učitelji, učenci, vzroki, kdaj je kakšen program izobraževanja uspešen, kdaj ne,...

1.3 PARTICIPATORNE RAZISKAVE

Konkretno v neki situaciji izobraževanja. Vsi sodelujejo. Ocenjevan je subjekt – učenec. Učitelj pa je tukaj tudi subjekt. Vsak podaja svoja mnenja, vrednote,...

Znotraj teh raziskovanj se razvije:

- akcijsko raziskovanje – aktivno se vključi učence v delo
- Delphi metode: vzamemo problem (npr. brezposelnost v MB); analiza v treh nivojih: kaj je bilo, kaj je sedaj, kaj bo. Pri tem pojav širšega značaja raziščemo, preteklost, sedanost in prihodnost.

PREDMET ANDRAGOGIKE: odrasli ljudje

CILJ ANDRAGOGIKE: na eni strani so vezani na posameznika, in na družino na drugi. Eni brez drugih ne morejo, so med seboj povezani.

- možnost: da se v družbi vsi izobražujejo
- družbeni cilj: razvijati družbeno moč, kulturo, tradicijo
- individualni cilji: vezani so na posameznika, na njegove sposobnosti, motivacijo,...

PASTNOVIČ

- HUMANISTIČNI CILJI: pomen, razvoj osebnosti, da se oseba razvija v vseh potencialih, se spodbuja k osebnostnem razvoju. To so notranji cilji – stvar človekove osebnosti, ki se gradijo z razvojem osebnosti.
- EKONOMSKI CILJI: z izobraževanjem odraslih dvignemo gospodarski nivo
- SOCIALNI CILJI: ne razvija se le posameznik in ekonomija, tudi socialni sloji (če izobražujemo ljudi, se manjšajo razlike med socialnimi sloji). Več znanja imajo ljudje, bolj so bogati.

Cilji izobraževanja odraslih morajo biti določeni! Ljudje potrebujejo znanje hitro!!!

HUMANISTIČNI CILJI

- gradi človekovo osebnost (osebnostni razvoj)
- strpnost, zanimivost,...
- na področju morale – vrednostni sistem
- identiteta s samim seboj in okoljem (sebe je treba poznati, koliko zmoremo)
- emocionalna trdnost
- razvoj različnih sposobnosti (samodejavnost, aktivnost)
- kompetentnost (zelo dobre in pozitivne osebnostne lastnosti)
- komunikacija
- znati se učiti in samostojno planirati

PRIČAKOVANE OSEBNOSTNE SPREMEMBE (KNOWLES MALCOLM)

OD

- odvisnosti
- pasivnosti
- subjektivnosti
- neznanja
- nerazvitih sposobnosti
- majhnih odg.
- ozkih, nerazvitih interesov
- egocentričnosti
- zavračanja sebe
- neoblikovane osebnostne identitete
- osredotočenosti na posameznosti, površinskih skrbi, malenkosti

K

- samostojnosti
- aktivnosti
- objektivnosti
- razgledanosti, poučenosti
- razvitim sposobnostmi
- velikim odg.
- številnim, razvitim int.
- sociabilnosti
- sprejetju sebe
- jasni samo identifikaciji
- principom in iskanja splošno bolj globalni skri

EKONOMSKI CILJI

- dvig gospodarske in ekonomske ravni
- integracija znanosti in gospodarstva (večja povezanost teorije s prakso)
- uporabno znanje

- promocija izdelkov in znanj na svetovnem trgu (svet je naš trg, svet je naša konkurenca, postanemo posredovalci sprememb)
- zavidljiva uspešna ustanova (v lasti posameznika ali države) na področju znanosti, uporabe znanja, promocije znanj in izdelkov

unikatno znanje – vemo kdo smo, pomeni da je pogobljeno znanjse in so stvari ki so spoznavne; najpomembnejše so kompetence

- projektna skupina: skupen cilj, vodstvo – hierarhije ni več, vodstvo je nevidno, iniciative so v skupini; uglasena skupina, visoka motivacija, integracija različnih strok, dobra komunikacija – poznaš človeka s katerim delaš in mu zaupaš.
- sredstva: najpomembnejši je intelektualni kapital, materialni kapital, podpora države, univerze, strokovnjakov,.. pomemben je čas
- pospeševanje časa: primanjkuje časa, posameznik je suženj ali vladar časa – sami se odločimo, ključno je planiranje.

SOCIALNI CILJ

- manjše socialne razlike
- vsakemu možnost izobraževanja
- denarna pomoč pri izobraževanju
- dvig izobrazbene ravni omogoča boljšo zaposlitev in osebni dohodek
- več znanja ko človek ima, lažje se vključuje in opravlja različna dela
- pomen vseživljenjskega učenja (najbolje se učimo, ko se zabavamo)
- vsakemu domu naj se zagotovi povezavo z internetom
- vsako podjetje se bo ali izobraževalo, ali pa bo propadlo

II. ŽIVLJENSKO OBDOBJE

Obdobje _____, _____, družine, samostojnosti, odgovornosti, mat. vrednote, socialni status, vrsta socialnih vlog

III. ŽIVLJENSKO OBDOBJE

Sem sodijo ljudje, ki so upokojeni. To je čas upokojitve, pride do zamenjave socialnega statusa, novih navad. Mnogi doživljajo osamljenost. Zelo pomembne so duhovne vrednote (pisanje pesmi, zgodb, risanje,...), imajo večjo osebno svobodo.

ALI LAHKO UČIMO, VZGAJAMO IN IZOBRAŽUJEMO ODRASLE

1. UČENJE ODRASLIH

- je dejavnost, s katero osebe, ki so intelektualno, telesno in socialno dozorele, pridobivajo novo znanje, spretnosti in vedenje.
- je proces v katerem odrasli pridobivajo novo znanje in spretnosti, ter razvijajo nova stališča, vrednote, pogled na svet ter oblikujejo svoje osebnost.

Borger in Seaborne (1966) definirata učenje kot vsake bolj ali manj permanentne spremembe, ki so rezultat izkušenj.

Hilgard in Alkinson (1967): učenje je relativno permanentno spreminjanje vedenje, ki se pojavi kot rezultat prakse.

V čem se učenje odraslih razlikuje od učenja otrok in mladine?

Filipovič našteva **sedem principov** oziroma načel:

- princip permanentnosti – odrasli se stalno izobražujejo, nadaljujejo z nekim učenjem
- princip funkcionalnosti – znanje mora biti uporabno
- princip demokratičnosti – odrasli želijo biti enakovredni partner učitelju
- princip prostovoljnosti – odrasli se prostovoljno učijo, nihče jih v to ne sili, učijo se iz notranje potrebe,... v nasprotju so otroci z zakonom prisiljeni obiskovati osnovno šolo
- princip raznovrstnosti in dinamičnosti – odrasli se zanimajo za veliko področij, njihov interes in pozornost se seli ponavadi glede na dejavnosti, ki jih trenutno opravljajo
- princip integriranosti – transfer med posameznimi področji vedenja jim omogočajo predvsem številne izkušnje
- princip aktivne udeležbe – odrasli želijo aktivno sodelovati v učnem procesu in sproti preverjati naučeno

Kasneje pa **M. Knowles** razlikuje učenje odraslih od učenja otrok v **petih spoznanjih**:

- samokoncept učenja odraslih je drugačen kot samokoncept učenja otrok: odrasli že imajo neka znanja, izkušnje,...
- odrasli imajo bogato zalogo izkušenj, ki jo lahko prenesejo v učno situacijo in so pomemben vir za novo učenje
- odrasli so se bolj pripravljeni učiti
- odrasli se učenja lotevajo problemsko, otroci pa bolj subjektivno
- otroci so bolj notranje kot zunanje motivirani za učenje.

2. IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH

Usmerjeno je k doseganju nekega načrtnega cilja. Razlika med izobraževanjem in učenjem je v tem, da je **izobraževanje načrtno!!**

Definicije izobraževanja odraslih:

- je zavestno, načrtno, ciljno pridobivanje znanja, spretnosti in navad
- so tiste dejavnosti, ki so usmerjene k razvijanju znanja, moralnih vrednot in razumevanju na vseh življenjskih področjih

Jarvis (1986): »Učenje je nadredni pojem, ki obsega tudi izobraževanje, poleg tega pa še mnogo več: vsakršno načrtno ali nenačrtno prizadevanje, da bi nekaj doumeli, razumeli, spremenili.«

Razlika med izobraževanjem odraslih, otrok in mladine:

Izobraževanje otrok in mladine je obdobje začetnega izobraževanja, ki traja od vstopa v osnovno šolo, do izstopa iz šolanja na katerikoli stopnji.

Izobraževanje odraslih je obdobje nadaljevanje izobraževanja, je dejavnost ali proces v katerem se odrasli vključujejo v organizirane aktivnosti.

Skupno pa je obema skupinama to, da je izobraževanje vseživljenjski proces. To pomeni, da je izobraževanje nenehno, postane način življenja, spreminjata se vsebinska in časovna razporeditev učenja. Povezuje se izobraževanje mladine in odraslih. Pomembno je razvijanje sposobnosti pri odraslih in otrocih, ter pripravljenost za samostojno učenje in izobraževanje skozi vse življenje.

Namen izobraževanja odraslih

- širitev svojega znanja
- zaradi obveščenosti
- izboljšanje spretnosti
- boljše razumevanje, boljše komunikacije z ljudmi
- razvijanje svojega vedenja, obnašanja
- oblikovanje svoje osebnosti

VRSTE IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

FORMALNO IN NEFORMALNO IZOBRAŽEVANJE

Formalno izobraževanje je najbolj podobno rednemu šolskemu pouku. Gre za neko institucionalno izobraževanje. Na koncu ljudje dobijo neko spričevalo, diplomo,...

Neformalno izobraževanje ni podobno šolskemu izobraževanju – npr. e-izobraževanje, izobraževanje na daljavo,... učenec in učitelj sta ločena. Imamo pa tukaj seminarje, študijska srečanja,... Tu ne dobimo formalnih potrdil

POSREDNO IN NEPOSREDNO IZOBRAŽEVANJE

To je izobraževanje glede na stik učitelj – učenec. Pri neposrednem sta v istem prostoru, pri posrednem pa sta fizično ločena (npr. učenje na daljavo).

KOMPENZACIJSKO IN INOVACIJSKO IZOBRAŽEVANJE

Kompensacijsko izobraževanje – Pridobivanje znanja, ki ga bi oseba morala že imeti, vendar ga v času svojega rednega šolanja ni mogla dobiti.

Inovacijsko izobraževanje – je tisto, kjer pridobivamo znanja, ki nam v času rednega šolanja niso bila dosegljiva.

FORMATIVNO IN INFORMATIVNO IZOBRAŽEVANJE

Informativno izobraževanje – posredovanje delnih znanj s posameznih področij, ki dopolnjujejo in poglobljajo prejšnja znanja z nečim novim.

Formativno izobraževanje – je spreminjanje izobraževalnega statusa, kjer gre za programe, ki delujejo po vnaprej zastavljenih ciljih. Tu se spreminja stopnja izobrazbe.

DOPOLNILNO IZOBRAŽEVANJE

To je izobraževanje, ki je lahko kompensacijsko ali inovacijsko. Zajema snov, ki je bila izpuščena, je ni bilo mogoče pridobiti. Gre bolj za ponavljanje znanja.

SAMOIZOBRAŽEVANJE

Imamo dve vrsti samoizobraževanja: vodeno in samostojno/čisto samostojno

- vodeno: izobražujemo se po napotkih nekega mentorja (izobraževanje na daljavo)
- samostojno samoizobraževanje: sam si najdeš literaturo in se naučiš določenih besed ali česa drugega (učenje jezikov)

OVIRE ODRASLIH PRI UČENJU

- SITUACIJSKE: čas, stroški, družina, oddaljenost od kraja
- INSTITUCIJSKE: ustreznost izobraževalnega programa, urnik, informiranje, vpisni pogoji
- DISPOZICIJSKE: vezane na človeka; psihološke značilnosti, samozavest, stališča, motivacija, podoba o sebi, odnos do izobraževanja, zmožnost za izobraževanje

3. VZGOJA ODRASLIH

Tu vplivamo na odraslega načrtno. Vzgoja pri odraslih je sinonim za nadaljnje razvijanje osebnostnih lastnosti. Vzgoja je:

- oblika nadaljnjega osebnostnega razvoja odraslih
- gre za sistematično načrtno dejavnost
- pridobivanje novih, bolj želenih osebnostnih lastnosti
- svoje izkušnje obogatijo z novimi spoznanji o sebi in svetu, ter jih spremenijo

VRSTE VZGOJE

- **FUNKCIONALNA VZGOJA:** načrtna, gre za funkcioniranje zunanjih skupin: primarnih, sekundarnih.
- **NEFUNKCIONALNA VZGOJA:** nenačrtna vzgoja; spontano oblikovanje osebnostnih notranjih značilnosti – značaj, vrednote, stališča,...

AGENCI socializacije nadaljnjega razvoja odraslih oseb:

P. FREIRE je izpostavil, da je pomen dialoga največji – človek se brusi ob človeka.

AGENCI SOCIALIZACIJE:

- so vplivi na posameznika
- vplivajo na prevzgojo
- vplivajo na socializacijo in na nov razvoj osebe

Pri vzgoji odraslih gre predvsem za npr. prevzgojo zapornikov, prestopnikov,... Tu gre predvsem za resocializacijo.

PERMANENTNO IZOBRAŽEVANJE – vse življenjsko izobraževanje odraslih

Odrasli se izobražujejo skozi celo življenje. Leta 1960 je teorijo permanentnega izobraževanja postavil **P. LEGRAU**. Izpostavil je to, da šolske reforme niso naredile nič. Potrebe dela odraslih prehitevajo šolski sistem in njegovo vsebino znanj.

MEZIRROW je izpostavil dve vrsti vzgajanja in izobraževanja odraslih:

- **GENOTIPSKO:** vzgajanje in izobraževanje – redna šola
- **FENOTIPSKO:** vzgajanje in izobraževanje glede na potrebo

ZNAČILOSTI VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH:

- Vedno nove razsežnosti znanja, odvisno od razvoja družbe
- Večja odgovornost odraslih, zato hitreje in pravilneje odločajo o stvareh
- Nov model vzgajanja odraslih (psiho – socialni)
- Fenotipsko izobraževanje (fenotip = pojav) glede na situacijo, potrebo izobraževanja

STRATEGIJA VSEŽIVLJENJSKEGA IZOBRAŽEVANJA

- Izenačevanje pravic do izobraževanja ne glede na starost, spol, izobrazbo, nacionalnost, raso, vero in socialni položaj
- Posebna pozornost je namenjena tistim, ki so zaradi kakršnihkoli vzrokov odrinjeni od možnosti nadaljnjega izobraževanja in razvijanja svojih sposobnosti.

Vseživljenjsko izobraževanje: vseživljenjsko učenje

5 strani že natipkanih listov

2. RAZVOJ INSTITUCIONALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH V ZGODOVINI

Z andragogiko začnemo takrat, ko se je pojavilo načrtno izobraževanje za potrebe industrije.

2.1. DANSKA

1844 – **NIKOLAJ GRUNTWIG**: bil je profesor na univerzi v Ropenhagnu. Pustil je delo na univerzi ter ustanovil nek internat – prvo Ljudsko visoko šolo v Roddingu. To so bile prve šole za izobraževanje odraslih. Sprva so to šolo prepovedali, kasneje pa je mrežo ljudskih osnovnih šol razvijal **KOLB**.

Leta 1960 se je razvilo 54 Ljudskih visokih šol. Bil je velik poudarek na razvoju Danskega jezika in kulture. Imeli so tudi delavske šole (nekakšni tečaji), delavske in ljudske akademije, v tistem času pa so začeli tudi s študijskimi krožki za usmerjeno samoizobraževanje.

2.2. NEMČIJA, SKANDINAVIJA, POLJSKA

Druga polovica 19. stoletja

V **Nemčiji** so imeli Ljudske visoke šole kot ustaljeno obliko izobraževanja odraslih. Zahodna Nemčija ima v tem času 900 Ljudskih šol. Danes delujejo na občinskem nivoju, povezujejo se v občinske in državno zvezo (Zveza Ljudskih visokih šol).

Anglija je imela posebno situacijo v tem, da se je takratna aristokracija izobraževala na področju družboslovja. Vse ostalo pa je bilo manj cenjeno.

Po ind. revoluciji so potrebovali strokovni kader na tehničnem področju, zato so začeli usposabljanje za industrijsko delo (redne oblike str. Izobraževanja odraslih). **J. STUART** je leta 1870 na univerzi v Cambridge-u uvedel izredni študij za odrasle.

Leta 1889 so ustanovili Ruskin College v Oxfordu, kjer so imeli razširjen univerzitetni študij za odrasle ob delu. **J. PITTMAN** je začel s poskusom organiziranega dopisnega izobraževanja odraslih (l. 1940). Tu so tudi prvi začetki stenografije.

Na **Švedskem** je imel zelo velik vpliv PITTMAN. V Malmoju je leta 1890 H. S. HEMRODS ustanovil privatno dopisno šolo.

2.3. FRANCIJA, ITALIJA, ŠPANIJA

Francija (19. stoletje – prehod 20. stol.): V začetku 19. stoletja so začeli s prvimi tečaji za opismenjevanje odraslih. Začela so delovati društva za ljudsko prosveto.

Sistematično izobraževanje odraslih se začne šele na prehodu 20. stoletja: Ljudse univerze, Kulturni domovi in društva (neformalno izobraževanje). Kasneje so se začeli razvijati posebni centri za izobraževanje delavcev v delovnih organizacijah (strokovno izobraževanje).

Francoski sistem izobraževanja je precej podoben sistemu v Italiji in Španiji.

2.4. ZDA

Sredina 19. stoletja

Tu je bilo v glavnem prisotno poklicno usposabljanje delavcev v industriji – večerne šole (v sredini 19. stoletja), ki so ponujale splošno in strokovno izobraževanje odraslih. V drugi polovici 19. stoletja ustanovijo univerze, ki so glavni razvojni nosilci izobraževanja odraslih.

Začeli so razvijati tovarniške centre za usposabljanje in izpolnjevanje delavcev, dopisno šolanje.

2.5. SOVJETSKA ZVEZA

Konec 19. stoletja nastajajo Ljudske univerze, ki so bile po zgledu angleških. Imeli so tečaje za nepismene ljudi, Domove kulture (začetek 20. stoletja), ki so nastali po zgledu Danskih šol, ter Delavske univerze.

RAZVOJ IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH NA SLOVENSKEM

PRED PRVO SVETOVNO VOJNO

Državni jezik je bila nemščina. Slovenci smo bili le en majhen narod v Avstrijski deželi. V tem času se začnejo neke oblike izobraževanja odraslih:

- **NEDELJSKE PONAVLJALNE ŠOLE:** tu so se izobraževali vsi mladi, ki niso dokončali obvezne osnovne šole. Prvič jih omenja zakon iz leta 1774 Šolska naredba. Šele ko leta 1868 postavijo zakon o obvezni osnovni šoli se nekaj spremeni. Prednost teh šol je bilo poučevanje v slovenščini (učili so slovenski duhovniki), poučevali so znanja, ki so bila obvezna, ter tudi uporabna. Potekala je ob nedeljah po maši, ko so otroci imeli čas.
Učili so temeljnih znanj branja, pisanja – prvi učbenik je bil Blaže in Nežica v nedeljski šoli (A. M. Slomšek), računstva, pomoči pri boleznih in nezgodah, pisanja pisem in listin,... poleg vsega so se učili tudi konkretnih stvari; v mestih so se učili obrtnih dejavnosti; na podeželju pa sadjarstva in čebelarstva,...
- **ČITALNICE:** neformalno izobraževanje odraslih, niso dajale spričeval. V čitalnice so smeli le moški, ženske so le kot spremljevalke, pobirali so vstopnino. Sem je zahajala bolj inteligenca (narodno zavedna) in domače meščanstvo.
Gojili so slovensko kulturo, pesem, besedo,... vzbujali so občutek narodne inteligence Slovencev.
- **DRUŠTVA:** bila so bolj politično usmerjena. Gojili so podmladek, hkrati pa so sami skrbeli za razvoj društev. Vse so popestrili s skupnim druženjem, brali so, imeli knjižnice.
- **TABORI:** neformalno izobraževanje odraslih; vsi sloji so se zbrali skupaj, ter se zavzemali za iste cilje, zahteve (na področju izobraževanja, kraljevih problemov,...). Avstrijska oblast je 1871. leta prepovedala tabore.
- **KMETIJSKO IZOBRAŽEVANJE:** na področjih, ki so bili pomembni za takratni čas.

5 listov vmes... nwm a men že spet kj manjka :S...

PO LETU 1991

- Ostajajo še vedno LJUDSKE UNIVERZE, vendar se trži znanje po potrebah ljudi. Na eni strani ponujajo formalna, na drugi pa neformalna izobraževanja.
- IZOBRAŽEVALNI CENTRI V PODJETJIH: delujejo le v bogatih podjetjih (Lek, Krka,...), v manjših podjetjih pa za to skrbijo kadrovske službe.
- UNIVERZE ZA TRETJE ŽIVLJENSKO OBDOBJE
- ANDRAGOŠKI CENTER SLOVENIJE:
 - Zbirajo se različni podatki o izobraževanju odraslih
 - Pripravlja programe za krožke
 - Odprava nizke stopnje funkcionalne pismenosti
 - Študijski krožki = oblike izobraževanja, da lahko postaneš mentor v študijskem krožku
- CENTER ZA SAMOSTOJNO UČENJE
 - Ponavadi so v večjih knjižnicah
 - Tu imaš tistega, ki vodi neko središče, lahko se učiš tujih jezikov, pripravljaš seminarske naloge,...
- CENTRI ZA MLAJŠE ODRASLE: programi za vzpodbudo nadaljnjega izobraževanja
- BORZA ZNANJA: zbirni prostor nekih informacij, tja se prijaviš, če želiš dati neka svoja znanja (npr. poučevanje kemija, če ga kdo potrebuje)
- USPOSABLJANJA ZA DRUŽINSKE VLOGE:
 - Šola za starše
 - Šola za zakonGre za usposabljanje za različne družinske vloge, kako reševati probleme,...
- PRIVATNE IZOBRAŽEVALNE SUBSTITUCIJE:
 - Jezikovne šole
- IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH ZA LOKALNI RAZVOJ na področju kulture gospodarstva
- ŠOLSKO IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH
- TELE-UČENJE
 - Izobraževanje na daljavo
 - Izobraževanje s pomočjo računalnikov, televizije,...

Bistvo je čim več izobraževanja odraslih, da znajo tržiti svoje znanje,...

1 list

IV. DRUŽBENO – EKONOMSKI TEMELJI TER FUNKCIJE IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

1. VPLIV DRUŽBENIH SPREMEMB NA IZOBRAŽEVANJE

- Kako družba oblikuje ljudi
- Vloga in spreminjanje znanja skozi stopnje razvoja. M. KNOWLES

Struktura gospodarstva po posameznih sektorjih dejavnosti v treh različnih etapah.

PREDINDUSTRIJSKA DRUŽBA

Primarni sektor:

- Ni sprememb. Ljudje so živeli skupaj, družine so velike
- Bile so spremembe v vlogah (iz sina v očeta)
- Večina ljudi je zaposlenih v primarnem sektorju
- V znanosti ni zaposlitev
- Gre za temeljna znanja, branja, računanja, veliko je izkušenjskega izobraževanja o določenih opravilih (tečaj)

INDUSTRIJSKA DRUŽBA

- Večina ljudi se zaposluje v sekundarnem sektorju (industrija, rudarstvo). Le malo ljudi je v primarnem sektorju.
- Pojavi se tudi kvartarni sektor (znanost, raziskovanje)
- Začnejo se velike spremembe pri načinu življenja, to je bil čas mišic in delovne sile (silaki)
- Vsi vidijo perspektivo v močnih ljudeh
- Daje prednost ljudem, ki so fizično sposobni
- Ni pomembna kvaliteta, temveč kvantiteta (koliko)
- V ospredju
- Poleg osnovnih znanj, da bi oblikovali serijsko ljudi (da bi bili močni)
- Splošno in strokovno znanje (za delo v industriji)
- Začne se razvoj znanosti
- Industrijska družba razvije status upokojenca (ki ni več sposoben, ni več pomemben)
- Ind. družba prinese ciljne skupine; prej starejši ljudje niso bili tako na robu in neuporabni (prej so pač živeli z)

POSTINDUSTRIJSKA DRUŽBA OZ. DRUŽBA INFORMATIKE

- Prve nezaposlenosti (sredi 50. let; 20. stoletja) → zaradi tega začnejo z izobraževanjem
- Nove tehnologije, potrebna določena znanja
- Večina se zaposluje v terciarnem sektorju
- Na novo se pojavi turizem
- Trend je v razvoju malih privatnih podjetij
- Velike spremembe pri znanju

- Ni več v ospredju človek s fizično močjo, na prvo mesto pride znanje
- Človek je tisti, ki z znanjem kreira novosti, človek ni več odvisen od stroja.
- Vse odvisno od kvalitete od razvitosti družbe
- V ospredju so misli in ideje posameznika
- Zahteva človeka, ki ima razvito osebnost, olikanega, omikanega človeka

- R. KIDD:
 - Sodobni človek se mora veliko in vseskozi izobraževati, da lahko preživi, da izoblikuje svoj sistem vrednot, da ve kdo je, da ve kaj hoče, razvije osebnostni razvoj,...
 - Človek naj ima lastno identifikacijo da odkrije svoje cilje. Zdaj je družba stalnih sprememb; človek ki ima cilje, je zmožen ugotoviti, kaj je zanj dobro, se lažje prilagaja.
 - Kdor ne sprejema sprememb, je veliko bolj pod stresom. Recimo včasih so ljudje morali na kakšen tečaj, pa se je pritoževal, da on tega ne bo, saj ima že šolo. To so ljudje, ki so bili nato izpostavljeni določenim stresom.
- Znanje je dejavnik preživetja

- KNOWLESS
 - Ugotavlja koliko časa je človek živel v določeni družbi
 - 1. Predindustrijska – do 50 let (recimo Grki)
 - Tehnološka revolucija nastane v 20. stoletju (postindustrijska družba). Ljudje živijo več kot 70 let
 - Industrijska družba (18., 19. stoletja – 20. stoletja) – ljudje živijo cca. 60 let

- Danes naj bi bilo čim več temeljnih znanj. Čim več samoizobraževanja
- Pravijo celo, da je univerza osnovna šola 21. stoletja; da se znamo učiti, da lahko sploh nekje delamo, da smo sposobni razviti, pomeni temeljno znanje za preživetje

- Pomembno _____
 - Prilagajati se spremembam
 - Motivacija
 - Potrebno se je znati učiti.

2. MAKRO-SOCIOEKONOMSKI MEHANIZEM V IZOBRAŽEVANJU ODRASLIH

MEHANIZEM ZAPOSLOVANJA IN NEZAPOSLOVANJA

- Izobraževanje je podlaga za zaposljivost osebe
- Širše možnosti za zaposlitev
- Večje potrebe oz. zahteve po izkustvenem učenju
- V ospredju osebne kompetence (človek mora biti funkcionalno pismen, delo na računalniku,...)
- Prestopanje iz ene v drugo službo (predvidevajo, da bo veliko sestopanja iz služb – 5x menjava)

MEHANIZEM PRESTRUKTURIRANJA EKONOMIJE

- Nove spremembe v ekonomiji
- Nov način zaposlovanja ljudi – za določen čas
- Vedno bolj v ospredju je projektno delo
- Kvaliteta in konkurenčnost izdelka
- _____ vpliv globalizacije
- Vpliv _____ sektorja – pomeni razpršenost
- Veča se uslužbeni faktor

MEHANIZEM SPREMINJANJA DRUŽIN

- Spremenjena vloga očeta in matere – oba sta zaposlena
- Problem sodobne družine je komunikacija
- Problem identifikacije očeta (včasih je bil oče avtoriteta, ženske so bile dame)
- Čas je problem; _____ celega človeka
- TOFFLER: v sodobni družbi bo za ženski poklic biti mati. Od države bodo dobili rento.

MEHANIZEM SPREMINJANJA STRUKTURE PREVIVALSTVA – STARANJE PREBIVALSTVA

- Problem nastaja, da ne bo mlajših ljudi, ki bi skrbeli za naše penzije, zato nas nagovarjajo plačevati pokojninske stebre, da bomo lahko preživeli.

2 lista

3. ANDRAGOŠKI CIKLUS

Andragoški cikel je proces v katerem pripravljamo program za ljudi v petih fazah. Preko njega uresničujemo cilje za izobraževanje.

1. FAZA: UGOTAVLJANJE POTREB IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Gre za zelo kompleksno in strokovno delo. Poznati moramo potrebe po izobraževanju.

KAJ SO POTREBE?

Potrebe po izobraževanju so je razlika med znanjem, spretnostmi in drugimi osebnostnimi lastnostmi, ki se razvijajo z izobraževanjem in tistim znanjem, spretnostim in osebnim lastnostim (stališča, vrednote,...) ki jih odrasli človek že ima.

POTREBE DELIMO NA:

- **POSAMEZNIKOVE POTREBE:** s posameznikom naredimo intervju, pogovor, raziskavo
- **INSTITUCIONALNE POTREBE:** upoštevamo razvoj organizacije, planiranje org., delo org., motivacijske dejavnike na zaposlene
- **POTREBE SKUPNOSTI IN DRUŽBE:** kakšne potrebe ima, kako te potrebe zadostiti, ugotoviti oblike izobr., ki se že uporabljajo,... To ugotavljamo s pomočjo komunikacije s posamezniki in organizacijo.

PROCES UGOTAVLJANJA POTREB poteka preko:

- UGOTAVLJANJA POTREB POJAVA (analiza obstoječih potreb)
- Določimo znanje, spretnosti ali druge osebnostne lastnosti
- Ugotavljamo posameznikovo predznanje in izkušnje (tudi v skupini)
- Določimo potrebe po izobraževanju
- Iz potreb moramo postaviti cilje programa

NA KAKŠEN NAČIN SESTAVIMO PROGRAM?

- Določimo operativne potrebe (sredstva institucije)
- Upoštevamo možnosti za izobraževanje na področjih in oblikah izobraževanja (npr. potrebujemo laboratorij, radio,...)
- Upoštevamo možnosti za izvajanje
- Finančni načrt

Potrebe zaključimo z operativnimi in izobraževalnimi cilji. Potrebno je tudi predvideti katera znanja ljudje potrebujejo, a jih ne poznajo.

2. FAZA: PROGRAMIRANJE IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

- Sestavljamo okvirno vsebino o izobraževanju. **POSTENOVIC** loči dve vrsti programiranja:
 - Predmetno/disciplinarno
 - Integracijsko (glede na pos. Potrebe)

- Upoštevamo različne vire znanj, razpoložljiva sredstva in okoliščine za učenje
- Opredelimo del snovi za uporabo v praksi
- Pripravimo izobraževalne vsebine v učbenikih ali drugih virih za uporabo pri samostojnem učenju
- Pripravimo vsebino za delo po skupinah.

VIRI ZNANJA: knjige, članki, revije, izkustveni viri (z izkušnjami pridemo do znanja), strokovnjaki, delavnice, različna sredstva (računalnik, ogled filma,...), prireditve, obisk muzeja, gledališča,...

3. FAZA: PLANIRANJE IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

To pomeni predvidevanje organizacije:

- Določimo trajanje izobraževanja
- Metode, oblike in tehnike izvajanja procesa
- Urejamo pogoje za učenje
- Izbiramo ustrezne vire za doseganje vzgojno izobraževalnih ciljev
- Vključimo ustrezne strokovnjake v program

KAKO POTEKA PLANIRANJE IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH?

1. **VIRI:** lahko so zelo različni, vse je potrebno dokončno določiti
2. **OBLIKE VZGOJNO IZOBRAŽEVALNEGA DELA:** se spreminjajo glede na učno skupino, nalogo, vzgojno-izobraževalnih ciljev in učnega gradiva.

Najbolj znane oblike andragoške prakse so:

Seminarji, tečaji, konzultacije (individualna oblika), mentorstvo (ind. obl.) inštrukcije ter učni ali študijski krožki.

Študijski krožki – oblika izobraževanja odraslih, kjer je v skupini do 12 oseb. Mentorja izberemo sami, je popolnoma fleksibilen. Cilj dela določajo skupaj.

3. METODE VZGOJNO IZOBRAŽEVALNEGA DELA:

- **Metoda predavanja:** odrasli je nimajo preveč radi, če se le da, se ji izognemo. Uporabljamo jo, kadar imamo večjo skupino ljudi, imamo malo časa, kadar moramo podati nova znanja.
- **Metoda pogovora/razgovora:** skupinska metoda, kjer v naprej pripravimo nek problem/situacijo/vsebino o kateri se pogovarjamo. Iz nekega pogovora moramo dodati nova znanja.
- **Metoda diskusije:** tu mora tisto kar pove tudi ovrednotiti/argumentirati svoje mnenje, ter ga tudi zagovarjati

- **Metoda igranja vlog:** ta metoda je veliko bolj vzgojna kot izobraževalna. Nek problem vnesemo v skupino – del jih igra, del pa spremlja igro. Ljudje se učijo komunikacije, retorike, neke osebnostne značilnosti,...
- **Metoda primera:** uporablja se v skupini. S to metodo usposabljam in razvijamo nekatere lastnosti udeležencev v skupini, izhajamo iz prakse, primerov in izkušenj. S tem podkrepimo prejšnjo metodo (npr. metodo predavanja, diskusije,...)
- **Metoda dela s pisnimi viri:** metoda je lahko individualna ali pa skupinska. Udeleženci dobijo gradivo, naredijo neke povzetke ali pa naredijo seminar.

V praksi imamo kombinacijo vseh teh vlog.

4. POGOJI ZA VZGOJNO IZOBRAŽEVALNO DELO

- Določimo organizacijo, kjer bo potekalo izobraževanje (SŠ, fakultete,...)
- Paziti na razmere, kjer se bo izvajal program
- Odločiti za vrsto izobraževanja (ob delu, iz dela – prekineš delo in greš za 10 dni na izobraževanje, za vikend seminarje,...)

5. POGOJI ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH

- **SUBJEKTIVNI:** prosti čas, sposobnosti, prejšnja znanja, izkustvo, učne tehnike in navade, motivacija, stopnja obremenjenosti, družinski status, psiho-fizično stanje, socialni status
- **OBJEKTIVNI (tip I):** izobraževalne potrebe, vrsta izobraževalnega programa, vrsta in obseg ostalih dejavnosti, učna sredstva, vrsta poklicnega dela, andragoški kadri
- **OBJEKTIVNI (tip II)** = širši družbeni pogoji: institucionalne možnosti, ekonomska osnova, ekološki pogoji, prostorske razmere, zakonodaja, družbeno-politični cilji

5. IZBIRA ANDRAGOŠKIH DELAVCEV/KADRA

- Glede na planirani vzgojno-izobraževalni program
- Glede na potrebe, vsebine, zahteve odraslih pri izobraževanju

Ločimo številne profile, ki jih vključimo v program izobraževanja: učitelji, predavatelji, animatorji, svetovalci, usmerjevalci programov, avtorji učbenikov, analitiki za proučevanje izobraževalnih potreb, programerji vzgojno izobraževalnega dela.

4. FAZA: URESNIČEVANJE OZ. REALIZACIJA PROGRAMA

Je osrednja faza vzgojno izobraževalnega procesa. Pri uresničevanju programa so pomembna načela (principi), ki jih moramo upoštevati.

FILIPOVIČ navaja naslednje principe:

- **Permanentnost** – nadaljnje izobraževanje
- **Demokratičnost** – da se vsak lahko izobražuje, upoštevajo se udeleženci kot subjekti – samo aktivnost.
- **Funkcionalnost** – odvisno od vsebine, oblik ter metod dela – ugotavlja se stopnja osvojenega znanja, aktivno osvojena znanja.
- **Prostovoljnost** – glede na potrebo udeležencev, ti sprejmejo program za svoj
- **Raznovrstnost in dinamičnost (fleksibilnost)** – da bo ritem učenja enakomeren, brez kampanjskega učenja
- **Integriranost** – pomembna je vsebina glede na potrebo
- **Angažiranost (participacija)** – udeleženci pripravijo primere, naloge zaradi utrjevanja znanja
- **Izobraževanje ob delu** – poseben podsistem izobraževanja odraslih

Realizacija programa je v veliki meri odvisna od andragoga. Vloge andragoga so:

Vodja vzgojno-izobr. procesa, mentor, inštruktor (v poklicnem ali strokovnem izobraževanju), animatorji, organizatorji, svetovalci, programerji in animatorji, konsultanti in korektorji (izobraževanje na daljavo)

5. FAZA: EVALVACIJA PROGRAMA

Je zadnja faza andragoškega procesa in pomeni ugotavljanje doseganja in uresničevanja vzgojno-izobraževalnih ciljev. Poznamo dve vrsti evalvacije:

- neformalna, sprotna
- formalna, zaključna: odvisna od tega, kakšen je bil program (formalno ali neformalno izobraževanje)

Na tej fazi je pomembno kdo vrednoti, kdo so subjekti vrednotenja. Vrednotijo oz. ocenjujejo lahko udeleženci sami, učitelji, vodja programa, zunanji sodelavci, nadzorno osebje, predstavniki skupnosti,...

Vrednotimo lahko v več ravneh:

- posameznika
- učitelja, mentorja
- organizacijo, institucijo

Vrednotimo lahko na različne načine:

- z vprašanji
- zbiranjem podatkov za ustrezne odgovore
- razčlenjevanje in interpretacija podatkov
- dobljen dosežek je lahko najbolj ustrezen za nadaljnje načrtovanje, programiranje, organiziranje in uresničevanje programa.

Rezultati evalvacije so pomembni, če jih uporabimo za izboljšanje programa. Najboljši kazalec evalvacije je sprotna evalvacija, ki nam pove realno stanje – dobimo takojšen odgovor.

